

ช่างเขียนลายเบญจรงค์ที่มากประสบการณ์
ยังคงอนุรักษ์รูปแบบ สี สัน ลวดลายอันวิจิตร
แบบดั้งเดิมไว้อย่างงดงาม

นายวิรัตน์ ปิ่นสุวรรณ

Mr. WIRAT PINSUWAN

เกิดวันที่ 11 พฤศจิกายน 2470

Date of birth : 11 November 1927

อายุ : 89 ปี

89 Years of age

ที่อยู่ : 32/1 หมู่ที่ 7 ตำบลบางช้าง

Address : 32/1 Moo 7, Bang Chang Sub-district,

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม 75110

Amphawa District, Samutsongkram Province

โทร. 034-751-322

75110

Tel. 034-751-322

ประวัติการทำงานและแรงบันดาลใจ

การเขียนลวดลาย ลงสีสันบนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบ ถือได้ว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมของไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และรุ่งเรืองที่สุดในสมัยพ่อขุนรามคำแหง จนมาถึงรัชสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 ได้เห็นภาชนะเครื่องปั้นดินเผาจากจีน ที่งดงาม จึงโปรดให้สร้างเอกลักษณ์เครื่องภาชนะแบบไทย โดยนำลวดลายไทยให้ช่างจีนเขียนลงภาชนะเครื่องปั้นดินเผา ใช้สีมงคล 5 สี จึงเรียกขานสืบต่อกันมาว่า “เครื่องเบญจรงค์” ในสมัยก่อนเครื่องเบญจรงค์จะทำขึ้นเพื่อใช้ในราชวงศ์ชั้นสูง เท่านั้น แต่ในปัจจุบันสามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไปและมีการทำกันในหลายพื้นที่ทั่วทุกภาคของ ประเทศไทย “ครูวิรัตน์ ปิ่นสุวรรณ” เป็นอีกหนึ่งช่างศิลป์ที่มีเรื่องราวบอกเล่าเกี่ยวกับศิลปะล้ำค่าตามแบบโบราณนี้ อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้า และลองผิดลองถูกในการทำเครื่องเบญจรงค์ สั่งสมประสบการณ์จนเกิดความเชี่ยวชาญ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่บ่งบอก ถึงภูมิรู้ของครูช่างท่านนี้โดยแท้

ครูวิรัตน์ ได้เข้ามาคลุกคลีในแวดวงศิลปะ ด้วยการพาพ่อค้าของเก่าไปรับซื้อวัตถุโบราณ เครื่องกระเบื้อง เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ จากชาวบ้าน ระหว่างที่พาพ่อค้าไปซื้อ ครูวิรัตน์ได้ศึกษา เรียนรู้ สังเกต ฝึกจดจำ เทคนิควิธีการดู อายุ ความเก่าแก่ ลวดลายของวัตถุโบราณที่วงการค้าต้องการโดยเฉพาะเครื่องเบญจรงค์ หากมีเวลารว่างก็จะออกหาซื้อตาม บ้านด้วยตนเอง เมื่อพ่อค้ามาซื้อก็ขายต่อไปถ้าเครื่องเบญจรงค์ที่สมบูรณ์จะขายได้ราคาดี ส่วนของที่บิ่นร้าว แตกหัก ราคาจะต่ำมากและบางทีก็ไม่รับซื้อ ถูกทิ้งขว้างทำให้เกิดความรู้สึกเสียสละคุณค่าความงดงาม ความประณีตของลวดลาย เบญจรงค์ และนี่คือแรงจูงใจที่ทำให้ครูวิรัตน์ก้าวสู่ช่างซ่อมเครื่องเบญจรงค์ พร้อมทั้งคิดค้นเทคนิคการซ่อมแซมชิ้นงาน ที่ไม่สมบูรณ์ โดยนำกาวอาราไดซ์ผสมกับสีน้ำมันเป็นน้ำยาประสานเนื้อกระเบื้องและเขียนลวดลายทำเลียนแบบของเดิม จนเกิดความชำนาญ จึงเริ่มนำภาชนะเก่าที่เป็นเนื้อกระเบื้องสีขาว ไม่มีลวดลาย ประเภทชาม กระโถน มาเขียนด้วยสี วิทยาศาสตร์ตามแบบอย่างลวดลายโบราณ ผนวกกับความรู้อะเอียดและประสบการณ์ที่เคยซ่อมเครื่องเบญจรงค์แบบเก่ามาก่อน ทำให้การวาดลวดลาย การลงสีมีความใกล้เคียงกับเครื่องเบญจรงค์โบราณมากที่สุด

เครื่องเบญจรงค์

BENCHARONG POTTERY

ลายวิเชียร / Wichyen

เอกลักษณ์งานและเทคนิคสำคัญ

จากช่างซ่อมงาน ก้าวสู่ครูผู้สร้างสรรค์เครื่องเบญจรงค์ และด้วยความตั้งใจที่จะเรียนรู้การทำเบญจรงค์อย่างถ่องแท้ ครูวิรัตน์จึงเข้าอบรมที่ศูนย์วิจัยเครื่องปั้นดินเผา กล้วยน้ำไท กรุงเทพฯ ตั้งแต่การขึ้นรูป ทำน้ำเคลือบ การเผา และเขียนลาย ซึ่งสมัยโบราณสีที่ใช้วาดลวดลายบนเครื่องถ้วยเบญจรงค์ และลายน้ำทอง จะเป็นสีที่ได้จากดินเหลือง ดินแดง สีที่ออกจากทองแดงคือสนิมใช้เป็นสีเขียว ดิบุก เหล็ก ศิลปินใช้สีดำ จากนั้นจะนำมาผ่านกรรมวิธีการทำให้ละเอียดก่อนจึงนำมาผสมยางไม้กับน้ำมันต่าง ๆ และนำไปวาดลวดลายด้วยพู่กัน ครูวิรัตน์ได้พัฒนาเทคนิคการผสมสีให้มีความใกล้เคียงกับงานต้นแบบของโบราณ อีกทั้งได้ออกแบบเขียนลวดลายลงบนเครื่องกระเบื้องชุดชาชุดกาแฟ ตามความต้องการของผู้อนุรักษ์งานโบราณโดยใช้โทนสีที่ดูเคร่งขรึม คงไว้ซึ่งอำนาจสีของเครื่องเบญจรงค์โบราณได้อย่างน่าประทับใจ

นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการทำสีให้หม่นนวล มีเนื้อนูน ซึ่งครูวิรัตน์จะพิถีพิถันในทุกขั้นตอนตั้งแต่การใช้สีแดงเขียนลายเส้นขอบ จนถึงการลงสีตัวลายแบบดั้งเดิม มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เน้นความชัดเจนของเนื้อสีและน้ำทองให้เด่นชัด มีความลึก ความนูน งดงาม นิ่มนวลตา เป็นที่ประจักษ์ในชื่อเสียงด้านทักษะเชิงช่างอันประณีต ละเอียดอ่อนที่สามารถเขียนลวดลายเบญจรงค์เลียนแบบของเก่าได้อย่างวิจิตรงดงาม ได้แก่ ลายวิเชียร ลายเทพพนม ลายประจักษ์ยามเบญจมาศ ลายนกไม้พระเจ้าตาก ลายบัวราชินี ลายเทพพนมก้านขด ลายนกไม้พระยาสุนทร เป็นต้น ที่สัมผัสได้ถึงกลิ่นอายงานทำมืออย่างครบครัน ภายใต้ชื่อ “ปิ่นสุวรรณเบญจรงค์”

ด้วยความมุ่งมั่นในการพัฒนาเทคนิคการเผา การเคลือบ การเขียนลวดลาย และการลงสีตามกรรมวิธีดั้งเดิมในแบบโบราณขึ้นมาใหม่ ควบคู่กับการนำลายโบราณมาประยุกต์ออกแบบลวดลายให้ร่วมสมัย ผสมผสานการให้สีและการเขียนลายน้ำทอง ทำให้ผลงานเครื่องเบญจรงค์ที่ครูวิรัตน์รังสรรค์ขึ้น มีความโดดเด่น งดงามล้ำค่า จนได้รับคัดเลือกจากรัฐบาลไทยและกรมทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้จัดทำของที่ระลึกประจำชาติมอบให้กับผู้นำแต่ละประเทศ ในการประชุมผู้นำทางเศรษฐกิจ ๒๑ ประเทศ ASIA PACIFIC ECONOMIC COOPERATION {APEC} ครั้งที่ ๑๑ ซึ่งครูวิรัตน์ ได้ผลิตชิ้นงานเครื่องเบญจรงค์ “ลายวิเชียร” เพื่อมอบให้กับผู้นำทุกประเทศ โดยนำลายวิเชียรมาผสมผสานลายระหว่างยุโรปและลายไทย สร้างจุดแตกต่างสำคัญในแต่ละผลงานที่ผู้นำแต่ละประเทศจะได้รับคือ บริเวณกลางจานขนาด ๑๒ นิ้ว จะมีโลโก้เป็นอักษรย่อชื่อของผู้นำแต่ละประเทศที่มาร่วมประชุมและสีที่ลงลายรอบนอกบริเวณดอกไม้เป็นสีตามวันเกิดของแต่ละผู้นำ สร้างความภาคภูมิใจและส่งผลให้เบญจรงค์ของปิ่นสุวรรณเป็นที่รู้จักมากขึ้น

“เรามาทำงานด้านนี้ เราต้องยึดแบบของไทยโบราณ เป็นครู ต้องมุมนะ ต้องวินัย ซื่อสัตย์ อดทน”

การถ่ายทอดภูมิปัญญา

ครูวิรัตน์ได้ตั้งปณิธานที่จะรักษาภูมิปัญญางานเขียนเบญจรงค์แบบดั้งเดิมให้รุ่นลูกรุ่นหลาน ได้เรียนรู้เพื่อสืบทอดมรดกอันล้ำค่านี้ไว้ โดยมี “สร้อยญา สายศิริ” ทายาทของตระกูลปั้นสุวรรณ ผู้ซึ่งสานต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการเขียนลายเบญจรงค์อันทรงคุณค่าเหล่านี้ นอกจากนี้ ครูวิรัตน์ยังได้อุทิศตัวเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่ผู้ที่สนใจ และเป็นวิทยากรให้ความรู้ บรรยาย ณ เรือนพิพิธภัณฑสถานสุวรรณเบญจรงค์ ซึ่งจัดเป็นสถานที่ ศึกษาเรียนรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเปิดให้เข้าเยี่ยมชมได้ทุกวันไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังทำหน้าที่ครูภูมิปัญญาไทยถ่ายทอดความรู้ ให้กับหน่วยงานสถานศึกษามาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาศิลปะ เอกลักษณ์ไทยให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ร่วมกันสืบสานมรดกอันล้ำค่านี้สืบไป

รางวัลที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นผู้มีการดีคุณเหมาะสมเป็น “คนดีศรีสมุทรสงคราม” สาขาส่งเสริมและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา จากสภาวัฒนธรรมสมุทรสงคราม
- ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับการยกย่องเชิดชูเป็นครูช่างศิลปหัตถกรรม จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
- ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับคัดเลือกเป็น ครูช่าง สาขาหัตถกรรมเครื่องเบญจรงค์ จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศเชิดชูให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมภาคกลางตอนล่าง สาขาศิลปะ การช่างศิลปะ ช่างฝีมือ จังหวัดสมุทรสงคราม

ลายบัวราชินี / Bua Rachini

เครื่องเบญจรงค์

BENCHARONG POTTERY

วัสดุและอุปกรณ์ / Materials and Tools

1. เครื่องกระเบื้องเคลือบขาว
2. พู่กัน
3. สีเขียนลาย
4. เตาเผา

1. The molded and coated white workpiece.
2. Brushes
3. Color
4. Oven

ขั้นตอนการทำงาน

1. เตรียมชิ้นงานซึ่งเป็นเครื่องกระเบื้องที่ผ่านการเผาเคลือบมาแล้ว
2. การตีเส้น วางโครงร่างของลาย
3. การขึ้นลาย โดยเติมส่วนประกอบของลายจนเต็ม
4. ทำการลงสีจนครบทุกสี หลังจากขึ้นลายเสร็จแล้ว จะส่งชิ้นงานไปยังลงสี และลงสีจนครบทุกสี
5. การเผา หลังจากลงสีครบแล้วจะนำไปจัดวางเรียงในเตาไฟฟ้า ในการเผาจะใช้อุณหภูมิประมาณ 750-800 องศาเซลเซียส โดยใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 6-7 ชั่วโมง
6. การตรวจสอบคุณภาพ นำชิ้นงานที่เผาเสร็จสมบูรณ์แล้ว มาตรวจสอบ ถ้าชิ้นงานไม่สมบูรณ์ต้องนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ใหม่อีกครั้งก่อนวางจำหน่าย

WORK PROCEDURES

1. Prepare the molded and coated white workpiece.
2. Draw guideline and pattern structure.
3. Complete the pattern's component.
4. Paint following the design.
5. Put in the oven and burn at 750-850 °C for 6-7 hours.
6. Quality check - check the burnt workpiece before distribution.